

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

Fragmenty keramiky, které nálezcí odhrabali z okolí kostry, náleží zvoncovému poháru s červenavým leštěným povrchem zdobeným horizontálními pruhy vtláčovaného dekora (pohár údajně stál nad koleny), další fragmenty náleží míse s rozšířeným nezdobeným okrajem a tmavým leštěným povrchem a zlomek z odsazeného dna nádoby s červeným povrchem. Složení těchto nebylo ověřitelné, zbytky keramiky prý snad byly v místech rukou.

Podle ústního sdělení pracovníků farmy se dříve při stavebních pracích nacházely nějaké kosti, nálezy však hlášeny nebyly.

Ein Grab der Glockenbecherkultur in Kralice na Hané (Bez. Prostějov). Im Areal der LPG Farm in Kralice n.H. wurde im Juni 1989 ein Körpergrab der Glockenbecherkultur zerstört. Erhaltene Ausmaße der rechteckigen Grabgrube: 148 x 48 cm, Tiefe 140 cm. Das teilweise zerstörte Skelett lag auf der linken Seite und war in Richtung S - N orientiert. Erhalten blieben Fragmente der Keramischen Ausstattung (1 Glockenbecher mit roter Oberfläche und eine Schüssel mit erweitertem Rand und dunkel gebläuteter Oberfläche, 1 Fragment eines Gefäßes mit abgesetztem Boden und rötlicher Oberfläche). Die Deponierung der Gefäße konnte nicht verlässlich beglaubigt werden. Antropologický posudek viz str.143.

NÁLEZY KULTURY SE ZVONCOVITÝMI POHÁRY A ÚNĚTICKÉ KULTURY Z ÚJEZDA (okr. Brno-venkov)

Stanislav S t u c h l í k , AÚ ČSAV Brno

(Obr. 11)

Dlouhá léta se regionální archeologií a vlastivědnou prací zabývá p. Leopold Měšlan ze Šakvic, který průběžně spolupracuje s mnoha profesionálními archeology. V minulých letech ho navštívil jemu neznámý zájemce o archeologii z Újezda u Brna a předal mu menší kolekci pravěkých nádob. Podle jeho informací a rovněž podle přiložených lístků pochází tento materiál ze školní sbírky v Újezdě u Brna, kde ji v období mezi světovými válkami shromáždil učitel K. Pilný. Sbírkou později zanikla a část nálezů se dostala mezi místní obyvatele. V nedávné době předal L. Měšlan získanou keramiku I. Rakovskému z AÚ ČSAV v Orně, jemuž děkuji za poskytnutí souboru ke zveřejnění.

Popis nálezů:

1. Hrnek s kulovitým tělem a uchem přes prohnuté hrdlo. V. 10,5 cm; inv.č. 17390-1/89 (obr. 11:5).
2. Doplněná část hrnce s prohnutým hrdlem a vejčitém tělem. V. 14,4 cm; inv. č. 17390/89 (obr. 11:11).
3. Dva fragmenty mísy s vodorovně seříznutým a dovnitř rozšířeným okrajem. V. 6,1 cm; inv. č. 17390-3/89 (obr. 11:2).
4. Doplněná naběračka kruhového tvaru s ulomenou masivní rukojetí. V. 3,1 cm; inv. č. 17390-4/89 (obr. 11:3).
5. Fragment naběračky oválného tvaru s ulomenou masivní rukojetí. Max.v. 2,9 cm; inv.č. 17390-5/89 (obr. 11:4).
6. Hrubě zhotovená miska s oblou stěnou. V. 6,3 cm; inv.č. 17390-6/89 (obr. 11:7).

7. Poškozená miska s dovnitř zataženým okrajem a oblou stěnou. V. 6,2 cm; inv. č. 17390-7/89 (obr. 11:9).
8. Malá doplněná miska s kónickou stěnou. V. 4 až 4,5 cm; inv.č. 17390-8/89 (obr. 11:8).
9. Malá miska s kónickou stěnou a plochým malým důlkem ve dně. V. 3,3 cm; inv.č. 19390-9/89 (obr. 11:10).
10. Doplněné osudíčko s oblou stěnou a jedním zachovaným svislým výčnělkem na prohnutém hrdle. V. 4,8 cm; inv.č. 17390-10/89 (obr. 11:2).
11. Značně doplněný pohárek se zataženým okrajem a vejčitým tělem. V. 5 cm; inv.č. 17390-11/89 (obr. 11:6).
12. Dva fragmenty z drobné misky nebo pohárku se zataženým okrajem. Ø d. 4 cm; inv.č. 17390-12/89.

K nádobám nejsou bohužel dochovány bližší nálezové okolnosti. Z chronologického hlediska je lze rozdělit do dvou skupin. Hrnek (obr. 11:5), hrnec (obr. 11:6), mísa (obr. 11:1) a dvě naběračky (obr. 11: 3,4) představují běžné ukázky hmotné náplně kultury se zvoncovitými poháry. Pro bližší chronologické zařazení je použitelný pouze hrnek, který patří k průvodní keramice mladšího období zvoncovitých pohárů. Sadu misek (obr. 11: 7,10), osudíčko (obr. 11:2), pohárek (obr. 11:6) a stěpy z další nádoby můžeme zcela jednoznačně přisoudit únětické kultuře. Vesměs jde o hrubé, poměrně primitivní tvary, vyznačující se jistou starobylostí. V hrobech únětické kultury se však obdobná keramika vyskytuje zcela běžně i na mladoúnětických pohřebištích, takže pro bližší datování jsou nepoužitelné.

Ani na jedné z vyobrazených nádob není označeno naleziště. U kolekce se zachoval pouze lístek s textem "Nálezy z pravěku Újezda. Sebral K.Pilný, odb. uč.". Nálezy nebo aspoň část nálezů ze sbírky měšřanské školy v Újezdě vyobrazil ve své práci o pravěku Hustopečska V.Brettschneider (1928, 79). V případě keramiky kultury se zvoncovitými poháry (obr. 11: 1, 3-5, 11) je jejich původ z této sbírky a tím i z Újezda nepochybný. Hrnek, mísa a hrnec jsou totožné s exempláři umístěnými na zveřejněné fotografii v druhé řadě na prvním, druhém a pátém místě zleva a naběračky jsou v první řadě na prvním a pátém místě zleva. Kulturu se zvoncovitými poháry známe v Újezdě zatím z jediného spolehlivě lokalizovaného naleziště. V letech 1984 a 1986 byly při stavbě mateřské školy porušeny 2 kostrové hroby náležející do mladšího období (Staňa 1987a, 25-26; 1987b, 25). Ze staršího výzkumu z blíže neznámé polohy pochází ještě nezdobený hrnek a zřejmě měděná jehlice s roztepanou a svinutou hlavicí (Hájek 1950, 353-354) rovněž z mladšího období. Bohužel dnes nelze spolehlivě zjistit, zda naše eneolitická kolekce pochází ze stejného pohřebiště jako zmíněné objevy nebo zda je pozůstatkem další nekropole.

Mnohem komplikovanější je situace s nádobami ze starší doby bronzové. Ve zmíněném článku V. Brettschneidera (1928, 79) jsou sice zmiňovány mladší (tedy únětické) "hroby skrčků s několika nádobami", ale vyobrazené únětické hrnky jsou odlišné od naší keramiky. Nevíme ovšem, zda naše nádoby se v tehdejší době ještě ve sbírce nenacházely nebo jen nebyly na fotografii. V Újezdě kromě několika sídlišť jsou známy pozůstatky patrně 4 nekropolí. Na pohřebišti ničném v obci v zahradě domu č.32 zachránil v roce 1904 I. L. Červinka (1905, 189) jeden pohřeb. V cihelně v trati Zahrádky (Pod vnohrady) docházelo za II. světové války k rozrušování hrobů, z nichž se zachovaly 4 nádoby. V roce 1957 zde B. Dostál (1958, 5-13) prozkoumal ještě 5 dalších kostrových hrobů.

Na jihovýchodním okraji Rychmanova byly v roce 1957 zachyceny 2 hroby (Salaš 1989, 111) a snad ze stejného pohřebiště zničeného v traktorové stanici na jihovýchodním okraji Rychmanova pochází v roce 1971 získaná miska (Staňa 1973, 24). Kostrový hrob s pohřbem ženy a dítěte byl objeven v roce 1972 na jihovýchodním okraji obce (Staňa 1973, 23-24). Zda námi zveřejněný soubor únětické nepochybně funerální keramiky souvisí s některým z uvedených nalezišť nebo jde o další, tedy páté pohřebiště, nelze dnes již spolehlivě rozhodnout.

L i t e r a t u r a :

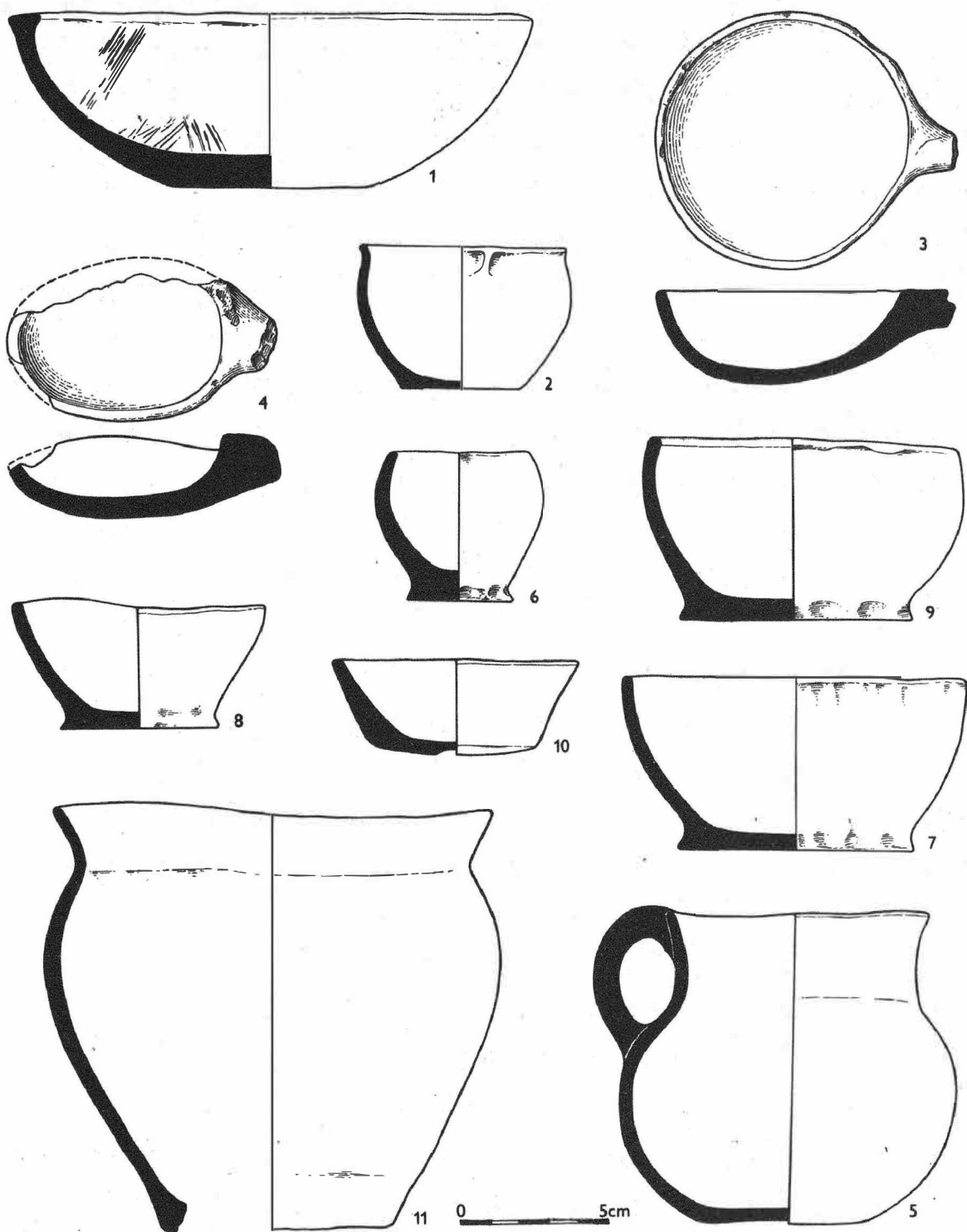
- Červinka, I. L. 1905: Zpráva o archeologických výzkumech za rok 1904, ČMZM V, 179-197.
- Hájek, L. 1950: Bronzové (měděné ?) jehlice kultury zvoncovitých pohárů, OP XIV, 353-359.
- Brettschneider, V. 1928: Stručný obraz Hustopečska z doby předhistorické, in: Hustopečsko - domovopisný sborník, Vyškov, 73-83.
- Salaš, M. 1989: Doba bronzová, in: L. Belcredi a kol., Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov, Brno, 84-125.
- Staňa, Č. 1973: Hrob a jáma únětické kultury v Újezdě u Brna (Brno-venkov), PV 1972, 23-24, obr. 9.
- Staňa, Č. 1987a: Hrob kultury zvoncovitých pohárů v Újezdě u Brna (okr. Brno-venkov), PV 1984, 25-26, obr. 10.

Funde der Glockenbecher- und der Úněticer Kultur aus Újezd (Bez. Brno-venkov). Vor kurzem gewannen Mitglieder des Arch. Institutes der ČSAV in Brno eine Kollektion prähistorischer Gefäße, die früher Bestandteil der, in der Elementarschule in Újezd deponierten Sammlung war. Aus diesem Komplex gehört ein kleinerer Topf, ein Topf, eine Schüssel und zwei Schöpfkellen (Abb. 11: 1, 3-5, 11) in den jüngeren Abschnitt der Glockenbecherkultur und vier kleine Schüsseln, eine Terrine, ein kleiner Becher und Fragmente einer Miniaturschüssel oder Bechers (Abb. 11: 2, 6-10) stellen übliche Formen der Funeralkeramik der Úněticerkultur vor, ohne Möglichkeit einer näheren Datierung. Über die Befunde blieben leider keine nähere Fundumstände erhalten und es läßt sich daher nicht feststellen, ob sie einen Zusammenhang mit den bisher bekannten Gräberfeldern der Glockenbecherkultur (Hájek 1950, 353-354; Staňa 1987a; 1987b) oder der Úněticerkultur (Červinka 1905, 189; Dostál 1958; Staňa 1973; Salaš 1989, 111) haben.

ÚNĚTICER FUNDE AUS ŽEROTICE (Bez. Znojmo)

Petr V i t u l a , AÚ ČSAV Brno

Im Areał des Bewässerungszentrums am NO Rand der Gemeinde wurden in der Wand der ehemaligen Sandgrube insgesamt drei zerstörte Siedlungsobjekte der Úněticer Kultur festgestellt. Das eine von ihnen, in dessen Ausfüllung sich 6 komplette Gefäße befanden, gelang es ganz zu untersuchen, von den übrigen 2 Gruben konnten nur Proben abgenommen werden.

Obr. 11.

Újezd (okr. Brno-venkov). Nálezy kultury se zvoncovitými poháry a kultury únětické. - Funde der Glockenbecherkultur und Únětické Kultur.

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
- Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
- Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
- Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby: A. Krechlerová
- Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
- Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
- Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
- Náklad: 450 ks — neprodejné
- Vydáno jako rukopis